

UZASADNIENIE

R. J. został oskarżony o to, że w okresie od marca 2017 roku, daty bliżej nieustalonej, do dnia 12 kwietnia 2017 roku, w K., województwa (...), działając w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej dokonał przywłaszczenia cudzej rzeczy ruchomej, to jest ciągnika rolniczego m-ki N. (...) o wartości 139 431 złotych, pochodzącego z majątku wspólnego byłych małżonków, a następnie jego sprzedaży bez wiedzy i zgody współwłaścicielki M. J., zachowując wyłącznie dla siebie całą kwotę pieniędzy pochodzących ze sprzedaży ciągnika - to jest o czyn z art. 284 § 1 kk w zw. z art. 12 kk.

Wyrokiem z dnia 27 września 2018 r., sygn. akt II K 872/17, Sąd Rejonowy w Tomaszowie Lubelskim oskarżonego R. J. uniewinnił od popełnienia zarzucanego mu czynu i na podstawie art. 632 pkt 2 kpk orzekł, że koszty postępowania ponosi Skarb Państwa.

Apelacje od tego wyroku wnieśli Prokurator Rejonowy w Tomaszowie Lubelskim oraz oskarżycielka posiłkowa M. J.. Prokurator zaskarżył powyższy wyrok na niekorzyść oskarżonego w zakresie dotyczącym winy i zarzucił mu błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę zaskarżonego wyroku mający wpływ na jego treść, a polegający na uznaniu, że w zachowaniu R. J. polegającym na sprzedaży objętego współwłasnością ciągnika rolniczego, brak było znamienia przestępstwa przewidzianego w art. 284 § 1 kk w postaci zamiaru powiększenia swego majątku kosztem majątku pokrzywdzonej, podczas gdy prawidłowa ocena zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego prowadzi do wniosku przeciwnego. Wnosił o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Tomaszowie Lubelskim.

Oskarżycielka posiłkowa M. J. zaskarżyła wyrok w całości i zarzuciła:

I. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, polegający przyjęciu, że oskarżony sprzedając ciągnik nie działał w celu powiększenia swojego majątku kosztem majątku byłej małżonki;

II. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, polegający przyjęciu, że oskarżony nie działał na szkodę osoby najbliższej, a motywem jego działania nie było uzyskanie dla siebie korzyści majątkowej, ani utrudnianie życia byłej małżonki, zaś działania te podjął w celu uchronienia wartościowego składnika majątku wspólnego przed egzekucją komorniczą.

Podnosząc powyższe zarzuty wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Tomaszowie Lubelskim.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje.

Wniesione apelacje są zasadne. Analiza treści pisemnego uzasadnienia zaskarżonego wyroku - w celu uniknięcia nieporozumień w zakresie karnoprawnej oceny inkryminowanego oskarżonemu zachowania zmusza do poczynienia niezbędnych zdaje się uwag w zakresie charakteru przestępstwa tzw. przywłaszczenia mienia, a to w celu unaocznienia sądowi meriti błędu, jaki popełnił podczas dokonywania subsumpcji poczynionych przez siebie ustaleń faktycznych pod przepis właściwej normy prawnej, a właściwie to błędu niedokonania takiej subsumpcji pomimo poczynienia trafnych ustaleń faktycznych. Uwagi poniższe zacząć zatem wypada od oczywistego stwierdzenia, że zachowanie się sprawcy przestępstwa określonego w art. 284 § 1 polega na przywłaszczeniu cudzej rzeczy ruchomej lub cudzego prawa majątkowego. Charakterystyka czynności sprawczej oddana została w omawianym typie czynu zabronionego za pomocą nazwowego określenia „przywłaszcza”, które wymaga konkretyzacji w procesie wykładni. Według wypracowanego w doktrynie i orzecznictwie stanowiska przez przywłaszczenie powszechnie rozumie się rozporządzenie jak swoją własnością cudzą rzeczą ruchomą lub cudzym prawem majątkowym, z wykluczeniem osoby uprawnionej. Istotą przywłaszczenia jest zatem zewnętrzne zachowanie się sprawcy - określane powszechnie jako rozporządzenie rzeczą ruchomą przez włączenie jej do swojego majątku albo wykonywanie w

inny sposób w stosunku do rzeczy ruchomej uprawnień właścicielskich. W odniesieniu do przywłaszczenia cudzej rzeczy majątkowej wieloletnie funkcjonowanie w polskim systemie prawa karnego przestępstwa przywłaszczenia w praktycznie niezmienionym kształcie pozwoliło na wypracowanie jednolitego sposobu interpretacji znamienia „przywłaszcza”. Spośród funkcjonujących w literaturze przedmiotu oraz orzecznictwie koncepcji wyjaśniających istotę przywłaszczenia dwie mają szczególne znaczenie: tzw. teoria wartości rzeczy, według której istota przywłaszczenia sprowadza się do przysporzenia korzyści z przywłaszczonego mienia, oraz tzw. teoria substancji, akcentująca element uczynienia sobie przez sprawcę swojej własności z przywłaszczonego mienia. W polskiej literaturze i orzecznictwie została powszechnie przyjęta zmodyfikowana wersja - tzw. teoria substancji. Zgodnie z nią przyjmuje się, że przywłaszczenie polega nie tyle na nabyciu własności rzeczy przez przywłaszczającego, do którego nie może dojść z uwagi na okoliczności przejęcia rzeczy, ile na postępowaniu przez przywłaszczającego z rzeczą "jak właściciel", a więc tak, jakby przysługiwało mu odpowiednie prawo do rzeczy (por. O. Górniok (w:) System Prawa Karnego..., t. 4, s. 409-410; W. Makowski, Kodeks karny..., s. 786; J. Makarewicz, Kodeks karny..., s. 455). W konsekwencji według powszechnie akceptowanego w doktrynie i orzecznictwie stanowiska przyjmuje się, że warunkiem odpowiedzialności za przywłaszczenie jest spełnienie następujących warunków: 1) niebezprawne uprzednie posiadanie rzeczy ruchomej przez sprawcę; 2) podjęcie przez sprawcę uzewnętrznionego zachowania manifestującego wobec osób trzecich (świata zewnętrznego) przez rozporządzenie posiadaną rzeczą ruchomą lub inne zachowanie, jakoby rzecz ta stanowiła własność sprawcy lub jakoby przysługiwało mu do tej rzeczy ruchomej inne prawo. Co do zasady, z zastrzeżeniem uwag dotyczących przesłanki niebezprawności posiadania, za trafne należy uznać prezentowane w orzecznictwie stanowisko, według którego: „Do znamion przestępstwa z art. 284 § 2 k.k. nie należy zabór rzeczy ruchomej, lecz włączenie do majątku sprawcy legalnie posiadanej cudzej rzeczy, powierzonej przez jej właściciela lub posiadacza” (por. wyrok SN z dnia 2 września 2004 r., II KK 344/03, LEX nr 137458). Trzeba jednak podkreślić, że korekty wymaga wskazany w powołanym orzeczeniu warunek „legalności” wejścia w posiadanie przez sprawcę przywłaszczenia rzeczy ruchomej. Manifestacja zamiaru włączenia przez sprawcę rzeczy do swojego majątku dokonywać się może w różnorodnych formach, np. przez bezprawne zużycie lub przetworzenie rzeczy, przekazanie rzeczy znajdującej się w posiadaniu sprawcy innej osobie na własność, sprzedaż rzeczy, darowiznę lub bezprawne zatrzymanie rzeczy w zamiarze dysponowania nią przez sprawcę jak własną, traktowanie rzeczy w inny sposób niż swojej własności, postawienie na rzeczy znaku własności sprawcy itp. Istotne dla zachowań manifestujących jest uzewnętrznienie celu sprawcy sprowadzającego się do woli zerwania więzi łączącej właściciela z rzeczą i włączenia jej do swojego majątku lub traktowania rzeczy przez sprawcę jak własnej (za: M. K. – w Komentarzu do art. 284 kodeksu karnego opublikowanego w systemie informacji prawnej Lex). Przytaczając owe zebrane w cytowanej pracy poglądy doktryny prawa karnego oraz dorobek orzecniczy Sądu Najwyższego sąd odwoławczy autorsko dokonał podkreślenia uwag, które samodzielnie tłumaczą nierozpoznaną przez sąd pierwszej instancji istotę przestępstwa przywłaszczenia w interferencji z ustaleniami dokonanymi przez ten Sąd w sprawie niniejszej. Z ustaleń tych w sposób niewątpliwy wynika bowiem, że decydując o sprzedaży ciągnika, który stanowił mienie wspólne, wbrew wyraźnej woli swojej małżonki, a która to wola w sposób jasny i zdecydowany przejawiała się złożeniem wniosku o zabezpieczenie mienia poprzez zakaz zbywania oskarżony rozporządził ciągnikiem jak swoim i postępując w ten sposób wykluczył byłą żonę jako osobę uprawnioną do współdecydowania o tej maszynie, zaś owo wykluczenie zmanifestował zatajając przed nabywcą fakt współwłasności ciągnika. Sprzedając ową maszynę rolniczą bez zgody żony definitywnie zerwał więź łączącą ją z tą rzeczą. W sytuacji, w której oskarżycielka posiłkowa sprzeciwiała się sprzedaży ciągnika wnioskując aby w przyszłym podziale majątku wspólnego to właśnie jej osobie przyznano ów składnik majątkowy nie ma znaczenia okoliczność uzyskania przez oskarżonego wyższej ceny od tej ustalonej przez biegłego rzeczoznawcę na potrzeby postępowania działowego. Nie jest także trafna argumentacja sądu pierwszej instancji co do tego, że oskarżony nie uszczuplił mienia pokrzywdzonej, ponieważ uzyskanej ceny nie podzielił na równe połowy, pomniejszając jej część chociażby o kwotę alimentów do których zapłaty to przecież on a nie pokrzywdzona był zobowiązany. W świetle tych okoliczności zaskarżony wyrok nie wytrzymuje krytyki trafnych jak się okazuje zarzutów wniesionych apelacji. Przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy powtórzy postępowanie dowodem w całości i dokona trafnych ocen tak co do faktów oraz co do prawa, w sposób zgodny z przyjętymi zasadami oraz respektując podniesione tutaj uwagi natury prawnej.

Wobec powyższego Sąd Okręgowy orzekł jak w wyroku.

/-/ Na oryginale właściwe podpisy.